

Zbožné putování

Eva Doležalová

Cíle cest byly od počátku různé. Lidé cestovali za obchodem, vzděláním, při válečných taženích nebo naopak při útěku před válečnými útrapami. Mezi výjimečné typy cest patřily poutě, putování ke svatým místům s prosbou, jako výraz pokání nebo z trestu. V křesťanské Evropě se jednalo zejména o místa, kde byly uloženy relikvie spojené se životem a smrtí Ježíše Krista, Panny Marie, apoštolů, ostatky dalších světců a v neposlední řadě také místa, na nichž se odehrály rozmanité zázraky.

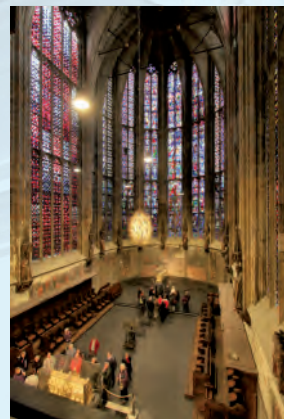
Poutě mohly být regionální krátkodobou záležitostí, ale také dlouhá putování trvající několik týdnů či měsíců. Pokud se poutníci vydali k nejvýznamnějším relikviím, např. do Říma, Cách, Santiaga de Compostela či do Jeruzaléma, čekala je náročná cesta, při níž se mohli setkat s lupiči, nemocemi a dalšími útrapami a z níž se někteří také už nevrátili. Poutníci proto často už před cestou sepisovali své testamentsy.

Na znamení vykonané poutě si poutníci připínali na svůj plášť poutní odznak, který odkazoval na svatý kult cílového místa. Poutníci také často nosili na cestu specifický plášť a klobouk, jejich poutnické holi a mošně bylo ve středověku mj. žehnáno při zvláštních liturgických obřadech.

Santiago de Compostela / Sv. Jakub – Santa Marta de Tera

Jedno z nejvýznamnějších evropských poutních míst se nachází ve dnešním Španělsku nad hrobem apoštola sv. Jakuba Většího. Lidé sem putovali už od raného středověku. Obraz sv. Jakuba dal mj. vzniknout i typickému vyobrazení poutníka s mušlí na klobouku či plášti. Evropa je i dnes protkána sítí poutních stezek směřujících do Compostely. Některé trasy jsou popsány už ve středověkých poutních příručkách, jako např. Codex Calistinus (12. stol.).

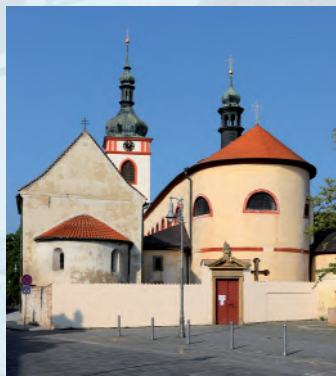
Cáhcy

Středověcí poutníci mířili často také do Cách (dnes Německo), kde byly vedle jiných uchovávány relikvie spojené s Pannou Marií, Ježíšem Kristem a Janem Křtitelem. Vedle toho byly Cáhcy korunovačním místem králů Svaté říše římské a místem, v němž se císař Karel IV. pokusil posílit význam kultu českého zemského patrona sv. Václava.

Etzlaubova mapa

Autorem mapy je humanista, astronom a kartograf, Erhard Etzlaub, působící v Norimberku. Jeho mapa vznikla k jubilejnímu roku 1500. Zachycuje trasy pro putování ze Svaté říše římské do svatého města Říma, které bylo tehdy hlavním poutním cílem. Zhruba v centru mapy jsou zobrazeny také Čechy a vynesena řada českých a moravských měst.

Stará Boleslav

Kult zemského patrona a prvního českého světce sv. Václava byl od počátku rozvíjen zejména v Praze u sv. Víta, kde byly ostatky českého knížete už v 10. stol. uloženy. Stará Boleslav byla vždy připomínána jako místo jeho smrti, oblíbeným cílem poutí se ovšem stala spíše až v novověku. Poutníci zde ovšem směřovali zejména k Palladiu (mariánskému reliéfu), o něž pečovala boleslavská kapitula.

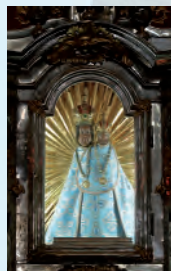
Kájov

Příkladem významného, i když regionálního českého mariánského poutního kostela je Kájov (u Českého Krumlova). Jeho historie sahá až do raného středověku a odkazuje až k působení sv. Wolfganga. Svého vrcholu dosáhly kájovské poutě v době před husitskou revolucí. K obnově poutního centra došlo až v 17. stol. v době po třicetileté válce.

Svatá Hora

Jedním z nejvýznamnějších mariánských poutních míst v Čechách je Svatá Hora u Příbrami. Legendy spojují vznik zdejší zázračné Madony s prvním pražským arcibiskupem Arnoštem z Pardubic. Největší slávu zažilo toto místo v 18. stol., ale ani zakazy poutí či jiná omezení josefinské éry duchovní život Svaté Hory nezastavily.

Křtiny

Architektonickým barokním skvostem je také jihomoravský mariánský poutní areál ve Křtinách. Místo s dlouhou středověkou historickou tradicí spadalo do správy premonstrátského kláštera v Zábřevicích (dnes v Brně), jehož opat Hugo Bartlicius povolal na poč. 18. stol. k přestavbě kostela i jeho zázemí významného architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela.